

Beter beleid voor minder geld

Een betere omgeving brengt op

Geert Mertens¹ en Ann Pisman²

Stellingen

1. Monetariseringen zijn een meerwaarde voor het ontwikkelen van omgevingsbeleid indien ze langetermijndenken en omgevingskwaliteit kunnen incorporeren.
2. De technische kennis voor het maken van maatschappelijke kosten en batenanalyses is stilaan beschikbaar in Vlaanderen. Het verder opbouwen van een kennisnetwerk hierrond is belangrijk.
3. Het doeltreffend inzetten van een monetarisering in een besluitvormingsproces is dé uitdaging. De resultaten van monetair studewerk komen vaak in sensationele persartikels, maar hoe kunnen ze ook echt bijdragen aan een meer kwalitatieve, en onderbouwde besluitvorming? Via een eenvoudig denkschema verhogen we de garantie op beleidsdoorwerking.

1 geert.mertens@vlaanderen.be; ann.pisman@vlaanderen.be
Vlaamse Overheid – Departement Omgeving
Koning Albert II–Laan 20/8
1000 Brussel

2 ann.pisman@ugent.be
Universiteit Gent – Afdeling Mobiliteit en Ruimtelijke Planning
Technicum B2–1
Sint-Pietersnieuwstraat 41
9000 Gent

Beter beleid voor minder geld
Een betere omgeving brengt op
Geert Mertens en Ann Pisman

Stel je voor dat je meer kan doen met hetzelfde omgevingsbudget

Klimaatbeleid, energietransitie of betonstop? Het zijn enkele voorbeelden van omgevingsbeleid. Ze vereisen financiële middelen. Ze leveren ook belangrijke maatschappelijke baten. Als je goed onderbouwde beslissingen wil nemen over de inzet van die financiële middelen, kan een helder inzicht in kosten en baten je beslissingen méér maatschappelijke baten doen opleveren.

Want de factor 'geld' speelt voor beleidsmakers vaak een doorslaggevende rol. Overheden, maar ook private partijen, willen zeker zijn dat ze hun geld goed besteden. Ze willen dat investeringen ook voldoende baten opleveren. Financiële argumenten zijn daarom toonaangevend.

"Kilometerheffing verhoogt algemene welvaart"

ECONOMIE Met de inkomsten uit een kilometerheffing zou Vlaanderen een lastenverlaging tot 4,5 miljard kunnen doorvoeren. Dat schrijven De Standaard, Het Nieuwsblad en de Gazet van Antwerpen vandaag. "Maatschappelijk gezien zijn er alleen positieve effecten."

'Zwerfvuil in Vlaanderen kost een miljard euro'

Steden en gemeenten besparen 680 miljoen met slimme ledverlichting

Betonstop bespaart Vlaanderen miljarden

De betonstop, waarbij er vanaf 2040 geen open ruimte verloren mag gaan, is ondanks de schadevergoedingen miljarden goedkoper dan niets doen.

Betonstop bespaart 1,8 miljard in strijd tegen wateroverlast

De kennis over monetarisering groeit en is belangstelling voor. Berichtgeving over miljoenen en miljarden Euro's scoren hoog in de media. Kosten en baten zijn sexyer dan je denkt. Denk maar aan de doorrekening van het Nederlandse klimaatakkoord (PBL, 2019). Maar het is een kunst om een kosten-baten verhaal te laten doorwerken in beleid. Tussen studie en beleid gaapt een kloof die je moet overbruggen. Voor experts is het een uitdaging om het technisch rekenwerk voldoende doelgericht en relevant te maken voor beleidsmakers (VITO, 2018, Rebelgroup Advisory, 2018).

In dit artikel exploreren we de mogelijkheden voor een doeltreffende doorwerking van monetarisering in omgevingsbeleid. Het artikel baseert zich op inzichten uit een beleidsverkenning door het departement Omgeving (2019).

Efficiëntie en billijkheid

Wanneer we objecten of handelingen in geldwaarde uitdrukken, noemen experts dat 'monetariseren'. We waarderen dan vastgoed, infrastructuur, mobiliteit, energie, open ruimte, maar ook effecten van beleid op gezondheid, leefkwaliteit enz.

Een kosten-baten verhaal geeft inzicht in de efficiënte inzet van financiële middelen en in de betaalbaarheid van een project of beleid. Een 'maatschappelijke' kosten-baten analyse voegt een extra dimensie toe. Maatschappelijke effecten op korte of lange termijn worden ook in beeld gebracht, en mee gemonetariseerd. De onderliggende doelstelling is om door de gedane investeringen meer maatschappelijke baten te creëren. Tegelijkertijd komt de discussie op tafel over de billijkheid van de kostenverdeling. Wie betaalt wat? Wie krijgt welke baat? Betaalt de vervuiler of draait de hele maatschappij ervoor op?

Cijfers zijn leuk, maar beslissingen mogen niet enkel over centen gaan. Heel wat zaken zijn nauwelijks monetariseerbaar, bijvoorbeeld de waarde van een mensenleven (Koopmans, 2018). Sommige monetariseringsingen gaan genuanceerder in op gevoelige materie, bijvoorbeeld door resultaten uit te drukken in gezondheidswaarden zoals DALY's (Disability-Adjusted Life Year) (European Commission, 2017). Naast een financieel verhaal blijven er tal van andere argumenten om beleid op te baseren. Zie een monetarisering daarom altijd als een bijkomende onderbouwing van beleid.

Groeiende monetariseringskennis versus beleid

Het goede nieuws is dat onze kennis groeit. Nederland kent een rijke traditie op vlak van kosten-baten analyses. Een website zoals www.MKBA-informatie.nl spreekt boekdelen: actuele berichtgeving, cursussen, artikels, interviews, praktijkvoorbeelden, methodieken en handleidingen. Alles is aanwezig om deskundig aan de slag te blijven. Vlaanderen beent bij.

Niek Mouter (2016) onderzocht voor welke doeleinden Nederlandse politici een maatschappelijke kosten baten analyse (MKBA) gebruiken. Het werkelijke gebruik varieert: 1) in het vormen van een wenselijkheidsoordeel over een project; 2) als politieke amnities; 3) om ervoor te zorgen dat zichzelf en beslissingen rationeler lijken. Politici noemen zeven barrières voor het gebruik van de MKBA in hun standpuntvorming.

1. Mijn standpunt is al duidelijk.
2. Ik vorm mijn mening op basis van gesprekken, niet op basis van het lezen van rapporten.
3. Ik vertrouw de onpartijdigheid van de MKBA niet.
4. Ik ben het niet eens met de normatieve uitgangspunten van de MKBA.
5. Ik vind de verklarende kracht van de MKBA beperkt.
6. Ik ontvang de MKBA te laat.
7. Als er voldoende geld is, dan is het maatschappelijk rendement van een project minder belangrijk.

Dit onderzoek van Niek Mouter toont dat het doelgericht gebruik van kosten-baten analyses een flinke verbeteringsmarge heeft.

Faal- en succesfactoren in de beleidsdoorwerking van een monetarisering

Waarom werkt studiewerk voor kosten en baten niet steeds door in beleid? We maakten een analyse van faal- en succesfactoren van 13 cases uit de Vlaamse monetariseringspraktijk (Departement Omgeving, 2019).

Succesfactor	Faalfactor
<ul style="list-style-type: none"> - Geïntegreerd overlegproces met inbedding van een monetarisering naast andere onderzoeken - Actoren vroeg in het overlegproces laten meedenken 	<ul style="list-style-type: none"> - Alleenstaande of slecht ingebedde monetarisering - Te hoge complexiteit en gebrekkige afstemming - Monetarisering te laat in het proces
<ul style="list-style-type: none"> - Betrokkenheid van actoren in de verdeling van kosten en baten 	<ul style="list-style-type: none"> - Actoren vergeten die individueel financieel stakeholder zijn
<ul style="list-style-type: none"> - Afgebakende opdracht en mandaat projectverbetering - Voldoende duidelijk over verwachtingsniveau - Duidelijkheid over het tijdspectief (lange termijn) 	<ul style="list-style-type: none"> - Opdrachtgever omschrijft onvoldoende het doel - Opdrachtgever staat niet open voor projectverbetering - Opdracht is onduidelijk over verwachtingsniveau.
<ul style="list-style-type: none"> - Goede wetenschappelijke onderbouwing - Gebaseerd op jarenlange kennisopbouw - Betrouwbaar cijfermateriaal en joint fact finding 	<ul style="list-style-type: none"> - Methodische zwaktes of onvoldoende kengetallen - Ontbreken van externe experts in het proces - Stakeholders erkennen waarde-inschattingen niet
<ul style="list-style-type: none"> - Gebaseerd op gedragen principes binnen een maatschappelijk debat 	<ul style="list-style-type: none"> - Maatschappelijk debat geraakt niet afgerond - Beleidsbeslissing niet gebaseerd op monetarisering
<ul style="list-style-type: none"> - Concreet toepasbaar (in beslissingen, op terrein) - Tastbaar en herkenbaar ifv maatschappelijk relevant issue of een sense of urgency 	<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsconcretisering blijkt moeilijk en complex - Monetarisering pikt niet in op maatschappelijk relevant kernissue
<ul style="list-style-type: none"> - Goede communicatie en ontsluiting van resultaten 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemakkelijk verkeerd interpreteerbare resultaten
<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsinteresse en opvolging door beleidsmakers 	<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsmakers krijgen resultaat te laat - Beleidsmakers manipuleren tijdens het proces
<ul style="list-style-type: none"> - Niet blindstaren op Euro's. Ook kwalitatieve beschouwingen in de verf zetten. 	<ul style="list-style-type: none"> - Resultaat is enkel kwantitatief of beslaat slechts een deel van de monetaire vertaling van een problematiek
<ul style="list-style-type: none"> - Gericht op transparant en logisch financieel verhaal - Inzetten met openheid van opties 	<ul style="list-style-type: none"> - Monetarisering los van doelgericht en logisch verhaal - Onverwacht resultaat niet erkennen.

Wat kunnen we bereiken met een kosten baten inzicht?

Een inzicht in kosten en baten geeft een financiële onderbouwing die dienstig is voor verschillende doelen. Je kan beslissingen verbeteren in beleid en verdeelvraagstukken. Kosten en baten helpen gedrag te beïnvloeden via financiële prikkels of bewustmakingscampagnes.

Onderstaand schema geeft voor ieder monetariseringsdoel een praktijkvoorbeeld.

Beleid of project beslissen

Een beslissingnemer voert algemeen beleid of keurt een groot project goed vanuit een bijkomend onderbouwend inzicht in kosten en baten.

Beslissen over het Sigma-plan

De beslissing over overstromingsbeveiliging in het Scheldebekken is gebaseerd op een maatschappelijke kosten-baten analyse (MKBA). Die MKBA geeft doorslaggevende argumenten om te kiezen voor gecontroleerde overstromingsgebieden en niet voor een stormvloedkering op de Schelde.

Kosten en baten verdelen

De monetarisering geeft een inzicht in de verdeling van kosten en baten tussen individuele stakeholders, teneinde maatschappelijke baat te verzekeren. Het gaat bijvoorbeeld over financiële ruil tussen stakeholders of het afromen van (overmatige) meerwaarde.

Ruiloperaties voor detailhandel

Deze studie onderzoekt de financiële haalbaarheid van het verplaatsen van baanwinkels via ruiloperaties. Dit soort studie beoogt inzicht te verschaffen in het verdelen van kosten en baten tussen een aantal concrete spelers in een concreet gebied. Op basis van dergelijk inzicht kan je beslissingen nemen over de verdeling of verevening van kosten en baten.

Financieel prikkelen

Een monetarisering stelt financiële prikkels voor die kosten-baten efficiënt zijn. Denk aan een prijszetting, fiscale hervorming, heffingen of subsidies. Vanuit het principe 'de vervuiler betaalt', rekent een financiële prikkel verborgen maatschappelijke kosten door naar de 'vervuiler'.

Gedragsverandering door een kilometerheffing

Heffingen voor 'rekenin-grijden' moeten mensen aanzetten tot een ander verplaatsingsgedrag. Dit studiewerk geeft vooral inzicht in externe kosten en baten die verplaatsingen genereren. Het is gericht op het potentiële effect van financiële prikkels die leiden tot gedragsverandering met lagere maatschappelijke kosten.

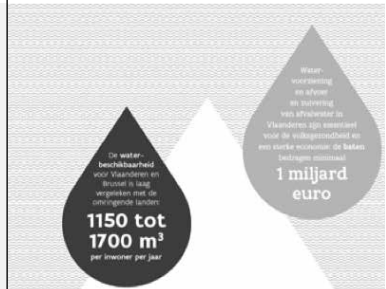

Bewustmaken

Een monetarisering levert inzichten op om te communiceren naar de maatschappij. Het gaat dan over bewustmaking, zonder directe financiële prikkels. De bewustmaking is gericht op gedragsverandering die tot hogere maatschappelijke baten leidt of individuele burgers financiële voordelen geeft.

Zuinig omspringen met drinkwater

De brochure 'Kostbaar water' wil gebruikers en belanghebbenden overtuigen om initiatieven te nemen die het watersysteem ten goede komen. Deze bewustmakingscampagne tracht mensen inzichten te geven op basis van financiële en andere argumenten.

Monetariseren en omgevingskwaliteit

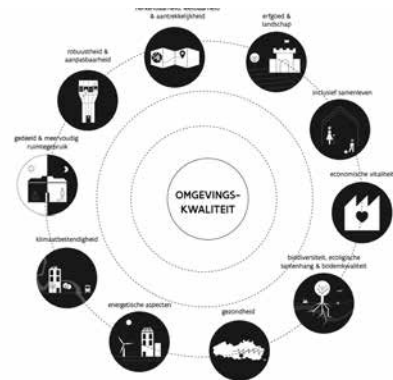
Omgeving geïntegreerd en op lange termijn bekijken

Eenvoudig gezegd, verenigt Omgevingsbeleid ruimte en milieu. Maar zo eenvoudig is het niet. Want zowel ruimte als milieu hangen vast aan tal van thema's. Denk maar aan mobiliteit, energie, biodiversiteit, klimaat, wonen, hinder, bodem, water, natuur, landbouw, sociale aspecten enzovoort. Kosten en baten kunnen van tel zijn voor al deze thema's. Beleid voor één thema heeft immers financiële effecten op andere thema's. Dit vraagt met andere woorden een geïntegreerde aanpak.

Voor omgevingsbeleid is het lange termijndenken cruciaal. We willen ook het (financieel) effect op volgende generaties kennen. Kosten en baten slaan vaak op een project van relatief beperkte omvang, zoals de ontwikkeling van een stationsomgeving. Kosten en baten zijn evenzeer relevant voor algemeen beleid op grote schaal, zoals regelgeving of een plan voor klimaat- of energiebeleid.

Omgevingskwaliteit op kop

Het is technisch vrij gemakkelijk om kosten en baten van harde infrastructuur in te schatten. Wat kost bijvoorbeeld een wegverbinding en welke mobiliteitsbaten genereert het? De kennis over kosten en baten groeit ook stelselmatig. Er zijn betrouwbare methodieken en cijfers. Er blijft evenwel werk aan de winkel om leefkwaliteit in beeld te brengen. In het omgevingsbeleid hebben we net extra aandacht voor leefkwaliteit, een veel minder gemakkelijk te monetariseren onderwerp. Het gaat dan over de kosten en baten van groen, basisvoorzieningen, milieukwaliteit, erfgoed, open ruimte, gezondheid, enz. De tien kernkwaliteiten in het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen zijn een goed aanknopingspunt om over leefkwaliteit te discussiëren.

Monetariseringsen schatten het belang van leefkwaliteit vaak cijfermatig klein in. Of ze begroten het slechts gedeeltelijk. Voor de publieke opinie, en zeker voor direct betrokkenen, is leefkwaliteit echter cruciaal. (Koopman, s 2018)

We mogen er eerlijk over zijn. Kosten en baten brengen nu eenmaal niet alles in beeld. Sommige zaken zoals natuur of welzijn zijn moeilijk of niet te monetariseren. Het wil echter niet zeggen dat ze onbelangrijk zijn. Daarom is een kosten baten afweging altijd een ondersteuning die je plaatst naast andere niet-monetariseerbare inzichten. Zorg er tenslotte voor dat een kosten-baten inzicht beleidsmakers niet afleidt van wat werkelijk telt: een verbeterde leefkwaliteit en de zorg voor volgende generaties.

Aan de slag in drie stappen

Hoe maak je kosten baten analyses doeltreffend zodat ze doorwerken in het omgevingsbeleid? Inzicht creëren in kosten en baten lijkt vaak een technisch hoogstandje met veel rekenwerk. Dergelijk rekenwerk is maar zinvol als je een werkwijze hanteert die de kans biedt om dat rekenwerk nuttig in te zetten. Je gaat aan de slag met 3 logische stappen en bijhorende tips. Het denkkader past binnen een systematische kennisopbouw.

Stap 1: Verkennen

Iedere monetaarisering voor omgevingsbeleid zou eerst het nut, het doel, het mandaat en een realistisch verwachtingsniveau moeten verkennen.

- **selectief & nuttig**

Een monetaarisering kan nuttig zijn binnen een proces. Zet het echter niet zomaar in. Monetarisieren is enkel zinvol bij grote investeringen, complexe beleidsvraagstukken en wanneer het maatschappelijk debat dit vraagt. Zie een monetaarisering niet als een verplichting of formaliteit.

- **doelbepaling**

Een verkenning van de financiële logica van een situatie helpt om je doel te bepalen. Moet je op zoek naar een kosten-baten afweging, een financiële prikkel (zoals subsidies of heffingen), een verevening of een sensibilisering? Verken de drijvende krachten achter de kosten en baten. Vind de financiële logica en bepaal daarop je focus.

- **rol & mandaat**

Verduidelijk je positie als opdrachtgever:

- Als bewaker van het maatschappelijk belang
- Als financieel belanghebbende

Geef als opdrachtgever een helder mandaat over het nagestreefde doel, de inhoudelijke scope en de verbeteringsmarge in het project. Wees besluitvaardig in het verloop van de monetaarisering en bij gebruik van de resultaten.

- **verwachting**

Bekijk je monetaarisering niet als mirakeloplossing, maar als technisch hulpmiddel.

Een monetaarisering is ondersteunend voor de besluitvorming. De monetaarisering zorgt op zichzelf niet voor onderhandeling, draagvlak of besluitvorming. Wees realistisch: niet 'alles' is in geld uit te drukken. Zeg dit ook eerlijk. Geef het tijdsperspectief van de monetaarisering aan.

Stap 2: Monetariseren

Het monetariseren zelf plaats je binnen een overlegproces met marge voor projectverbetering en oog voor stakeholders. De monetarisering streeft naar herkenbare resultaten die ruimte laten voor kwalitatieve beschouwingen in plaats enkel monetaire.

- **overlegproces**

Plaats je monetarisering in een ruimer geïntegreerd proces. Combineer met andere onderzoeken. Plaats je monetarisering niet *nét* voorafgaand aan de beslissing. Analyseer het partnerschap om je stakeholders te kennen. Betrek stakeholders via joint fact finding in een vroeg stadium.

- **herkenbaar**

Hou je monetarisering herkenbaar, tastbaar en begrijpbaar. Toon geen cijfers die abstract blijven of niet aanspreken. Toon waar nodig ook niet-monetaire vertalingen zoals 'levensjaren', 'tijdsverlies' enz. Maak je monetarisering relevant voor de beleidsdoelstelling. Speel in op de kern van het maatschappelijk debat.

- **verbetering**

Sta als opdrachtgever en opdrachtnemer open voor onverwachte resultaten. Zie opportuniteiten en vermijd vooroordelen. Monetariseer aantrekkelijke alternatieven voor verschillende stakeholders. Zie de monetarisering als hefboom voor projectverbetering. Wees eerlijk als er geen projectverbetering mogelijk is.

- **ook kwalitatief**

Beschrijf niet-monetariseerbare posten gedetailleerd. Toon financiële resultaten steeds samen met de kwalitatieve aspecten. Voel aan welke issues doorslaggevend of dominant zijn in het debat. Hou daarmee rekening, ook als deze issues niet monetariseerbaar zijn, of kleine bedragen vertegenwoordigen.

- **verdeling**

Zet kosten en baten voor individuele stakeholders af tegen maatschappelijke baten. Voorzie waar nodig individuele compensaties voor verliezende partijen. Zoek consensus tussen stakeholders over de waardering van individuele situaties. Verreken sociale effecten op een billijke wijze.

Stap 3: Doorwerken

Om een kosten-baten te laten doorwerken is de interpretatie van resultaten van het grootste belang, ondersteund door heldere communicatie, draagvlakvorming en begeleiding van de besluitvorming.

- **interpretatie**

Om een goede beleidsdoorwerking te verzekeren, zet je het technische rekenresultaat om in een heldere en eenvoudige interpretatie. Bij gebruik voor gedragsbeïnvloeding vorm je het resultaat om tot een communiceerbare boodschap. Je richt je daarbij op de beoogde doelgroep.

- **communicatie**

Communiceer de eenvoudige interpretatie actief. Zo geef je iedereen dezelfde boodschap en vermijd je misvattingen. Versterk het draagvlak, in het bijzonder bij stakeholders met grote zeggingskracht.

- **besluitvorming**

Ondersteun en begeleid de besluitvorming. Laat een monetarisering geen eigen leven leiden. Licht de resultaten toe aan beleidsmakers. Geef aan hoe de monetarisering de besluitvorming zou beïnvloeden. Geef vanuit een experten-inschatting weer welke financiële gevolgen een beslissing zou hebben die afwijkt van onderzochte alternatieven.

Permanente kennisopbouw

Een permanente en overkoepelende kennisopbouw is een conditio sine qua non. Het is de zorg van een netwerk van experts. What's in it for you?

In een kosten-baten verhaal zijn er veel spelers die zich in hun rol erkend willen zien. Een goed proces schakelt alle spelers in op basis van hun capaciteiten en financieel belang.

- kennis

Investeer als overheid in standaard-methodieken, kengetallen en andere moneta-
riseringskennis. Doe aan kennisopbouw over de moneta-
risering van leefkwaliteit,
ruimtelijke kwaliteit, hinder, gezondheid. Bekijk aspecten geïntegreerd vanuit een
omgevingsverhaal. Centraliseer en ontsluit de kennis.

- community

Werk aan de uitbouw van een structurele en multidisciplinaire community van (Vlaamse)
experten die kennis delen en ontwikkelen. Zoek consensus binnen de community over
methodieken en kengetallen. Voorzie ruimte voor academische toetsing en overheids-
verankering.

What's in it for you?

In een kosten-baten verhaal zijn er veel spelers die zich in hun rol erkend willen zien. Een goed
proces schakelt alle spelers in op basis van hun
capaciteiten en financieel belang.

Als **Overheid** (en meestal de opdrachtgever
van een moneta-
risering) onderbouw je het
omgevingsbeleid met een inzicht in kosten &
baten als dit een overlegproces ten goede komt.
Je staat open voor projectverbetering en gebruikt
kosten en baten transparant in de besluit-
vorming.

Professionals die moneta-
riseringen opmaken of begeleiden vormen een **kennisnetwerk**.
Zij zetten de drie denkstappen doelmatig in. Ze vullen kwantitatieve inzichten aan met
kwalitatieve overwegingen. Ze reiken herkenbare resultaten aan met een eenduidige
interpretatie. Door permanente kennisontwikkeling bouwen ze geloofwaardigheid op.

Externe belanghebbenden (zoals nutsbedrijven, dienstverleners, ontwikkelaars, eigenaars)
geven hun belang transparant aan. Ze brengen hun kennis neutraal in. Aanvaard dat de
'vervuiler betaalt' en streef een billijke verdeling van kosten en baten na.

Al dan niet georganiseerde burgers vragen naar de kosten en baten voor de **samenleving**.
Ze roeren zich in het debat door heldere argumenten en transparante communicatie te
vragen.

Conclusies

Meer en meer maken we in Vlaanderen en in Nederland monetaiseringen (zoals maatschappelijke kosten-baten analyses) voor de onderbouwing van (projecten in) het omgevingsbeleid. De discussie over het omgevingsbeleid wordt meer en meer gemonetariseerd. Men durft de gevolgen van projecten of beleidsintenties uit te drukken in geldwaarde. Met deze nieuwe inzichten ontstaan interessante debatten over de financiële haalbaarheid van een beleidsmaatregel, maar ook over de billijke verdeling van kosten en baten. Het communiceren over deze kosten en baten naar het ruime publiek kan aanzetten tot gedragswijziging. Tenslotte kunnen ook financiële stimuli worden ontwikkeld op basis van monetaisering.

Het monetaiseren van omgevingskwesaties is nochtans niet evident. Omgevingsbeleid gaat in essentie over langetermijndenken. Het doorrekenen van langetermijneffecten is niet zo eenvoudig en doet de onzekerheid toenemen. Tegelijkertijd werkt omgevingsbeleid aan omgevingskwaliteit, een begrip dat niet eenvoudig in meetbare en monetaiseerbare indicatoren is om te zetten.

Dit artikel doet een coherent voorstel om monetaiseringen in de toekomst meer doeltreffend aan te pakken. Dit betekent doordacht aan de slag gaan: zowel aandacht te hebben voor de verkenning van het project, de kwalitatieve monetaisering samen met stakeholders, en de doorwerking van het project naar de besluitvorming toe. Hiervoor staat een arsenaal aan tips ter beschikking. Dergelijke aanpak verbetert de doorwerking van een monetaisering in omgevingsbeleid.

Het artikel roept op om de ingeslagen weg van monetaisering verder te bewandelen en binnen de plannerswereld een community uit te bouwen van experts over deze materie. We zien vooral meerwaarden, maar toch ook enkele valkuilen. Cijfers en methodieken kunnen immers ook worden misbruikt en uit de context worden gehaald. Aan de globale doelstelling twijfelen we echter niet: beter beleid voor minder geld.

Referenties

Departement Omgeving (2019). Een betere omgeving brengt op, Beleidsverkenning naar een doelgerichte en innovatieve inzet van monetaisering in omgevingsbeleid, Technisch achtergrondrapport.

European Commission (2017). What are the health costs of environmental pollution?

Koopmans C. (2018). Het belang van de leefomgeving, Verschillen tussen MKBA's en maatschappelijke discussies, Centraal Planbureau. <https://www.cpb.nl/publicatie/het-belang-van-de-leefomgeving-verschillen-tussen-mkbas-en-maatschappelijke-discussies>

Mouter N. (2016). Dutch politicians use of cost-benefit analysis, Delft.

Planbureau voor de Leefomgeving (2019). Effecten ontwerp klimaatakkoord.

Rebelgroep Advisory (2018). Expertadvies 'Cases voor een innovatieve en doelgerichte inzet van monetaisering in het omgevingsdenken'.

VITO NV. (2018). Expertadvies 'Cases voor een innovatieve en doelgerichte inzet van monetaiseringen in het omgevingsdenken'.